

Nehogy elkapjon a honvágy

A városi Vöröskeresztnél, a Szent Mihály utcában naponta 150-170 menekült kér segítséget. A vajdasági magyarok szegedi „főhadiszállásán” élelmiszercsomaggal, ruhaneművel, ebédre váltható bonokkal, lakáscímekkel várják a bajba jutottakat.

– A nevemet ne is kérdezze – kérelt a 30-on inneni fiatal ember, amikor a beszélgetés kedvéért abbahagyta az élelmiszercsomagok összeállítását. Munka híján ugyanis itt segédkezik, hisz telik az idejéből.

Tibor – nevezzük így – októberben határozta el a feleségével, hogy útilaput kötnék a talpukra. Pénzzé tették, amit csak tudtak, eladták a sertéseket, a tüzelőt, szétosztották az élelmiszert a rokonság között. Felesége a 3 éves kisfiúval a szüleihez költözött, ő maga pedig, nem várva meg, hogy mint a többi adai férfit, őt is „összeszedjék”, elindult, a határon túl szerencsét próbálni.

– Elő akartam készíteni mindent, hogy a feleségem és a gyerekem a biztosra jöjjen. Nem bírtam sokáig nélkülkük, visszamentem három napra, hogy lássam őket. Alighogy elbúcsúztunk, kopogtak az ajtón és a feleségemnek átadták a katonai behívómat. Szegény észvesztve rohant a buszhoz, utazott hozzám, nehogy megint elkapjon a honvágy és megjelenjek otthon. Hozott 200 márkát is, de a nagy sietségben elfelejtette átadni, a buszon meg ellopták a pénztárcáját...

Svédországi kiruccanás

Tibor tudta, számára nincs visszaút. Szegeden fölkarolták a rokonok, alkalmi munkát vállalt, és intézte a papírokat, hogy elindulhassanak Svédországba, csak minél messzebbre innen.

– A rendőrségen elmondtam a tervemet, igen segítőkészek voltak. Bejelentkeztem, megkaptam a kinttartózkodási engedélyt, április 17-ig. Az útlevelembe benyomták a magyar pecsétet. Megvásároltam a jegyeket és üzentem a családnak: jöhetnek. Amikor megérkeztek, fölpackoltunk, és elindultunk az ismeretlenbe, amely a biztonság mézesmadzagával csalogatott bennünket.

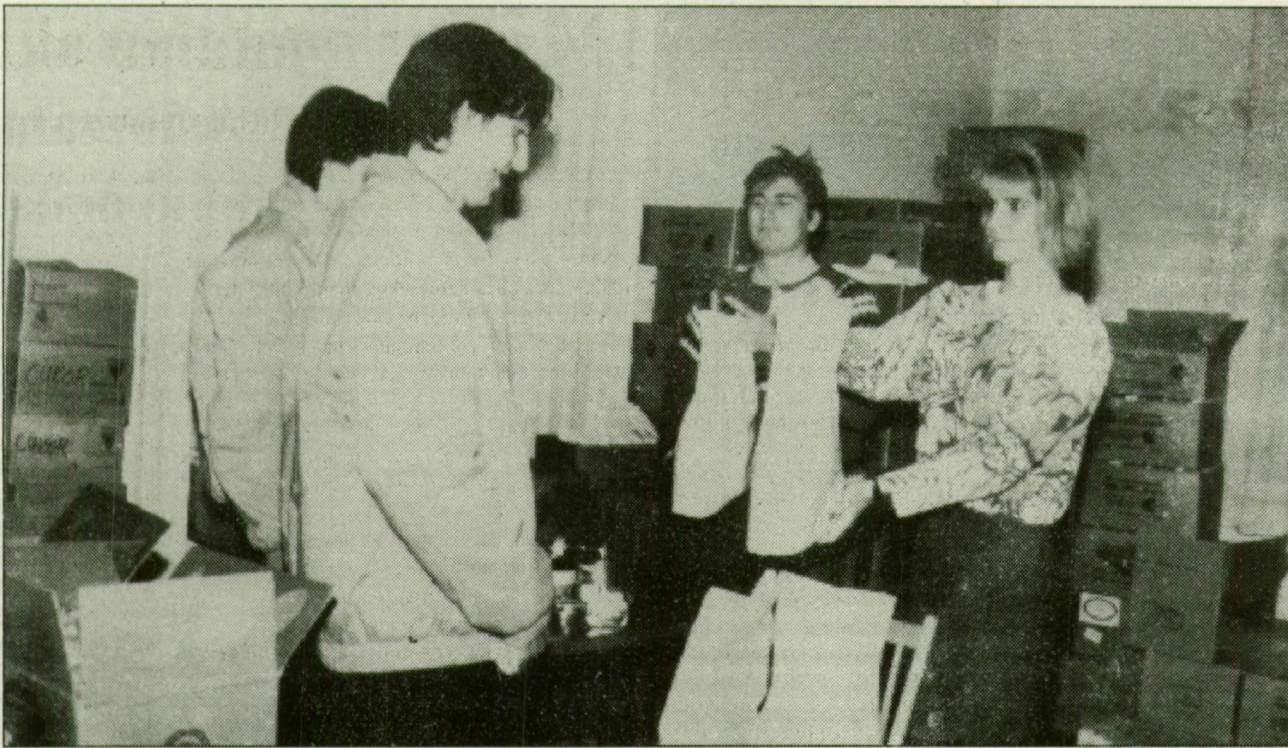
Tibor az élmény pusztá emlékének a hatására is kipirult, szemében még tükröződött a nemrég átélte öröm parazsa.

– Amikor hajón kikötött Svédország partjainál, úgy éreztem, ez maga a megváltás. Szeretettel fogadtak bennünket, elvették a koffereinket, leültettek, kávéval kínáltak, a kisfiamat pedig elvitték, és rajzfilmet vetítettek neki. Mi pedig fordítógép segítségével beszélgettünk. Úgy gondoskodtak rólunk, hogy azt hittem, álmodom: azon nyomban pénzt, lakást, munkát kínáltak, úgy éreztem, újra születtem. És akkor váratlanul, mintha valóban egy szép álomból ébrednék, visszazuhantam a szomorú valóságba.

Egy pecséten múlt

Miután az iratok tartalmát telefaxon elküldték Malmöbe, visszaérkezett a válasz: Svédország nem fogadhatja őket. Hogy miért? Mert az útlevél pecsétje elárulta: egy hónapig már Magyarországon tartózkodtak. Ez esetben – az ottani rendelkezések értelmében – vissza kell küldeni a menekültet a másik befogadó országba. Noha az útiköltséget kifizették a svédek, a családnak csaknem minden pénze ráment arra a 60 órára, kényszerű kirándulásra. És odalettek a remények: az állását földad feleség gyerekestül visszautazott a Vajdaságba, a szüleihez, és most arra vár, hogy férje Szegeden teremtesse meg az új élet alapjait.

– Szakmám van, tanult géplakatos vagyok. Érték az esztergáláshoz, a vasmezmunkáláshoz. A

FOTÓ: SOMOGYI KÁROLYNÉ

Magyar a magyarnak

Vajdasági menekültek a Vöröskeresztnél

A Vajdaságból menekült magyarok első állomáshelye Szeged. Eddig mintegy 10 ezer, otthonát hátrahagyott embert fogadott a város, erejéhez mért vendégszeretettel. Volt, aki ingóságait pénzzé téve érkezett egy szál kabátban, s volt, aki egy fillér s bármiféle előzetes tájékozódás nélkül vágott neki az útnak. Az útnak, amely minden bizonnyal még sokáig egyirányú táblákkal lesz szegélyezve.

városházán, a rendőrségen engedik, hogy munkát vállaljak. Ha a munkahely kezeskedik értem, megkapom a munkavállalási engedélyt. Minden vágyam, hogy dolgozhassam. A családot csak biztonságos körülmények közé merem kihívni.

– És addig? Addig Tibor várakozik, és segédkezik a Vöröskeresztnél. Fölveszi a maga élelmiszercsomagját, a bonnal pedig naponta egyszer meleg ételhez juthat.

– A Vöröskereszt ingyenes lakást próbál szerezni, bár ha majd dolgozom, fizetni is tudok. Csak a családom is itt lehetne már! Féltem őket, nehogy rajtuk álljanak bosszút! Akkor... akkor hazamegyek, és nem is tudom, olyat teszek...! Pedig rettenetesen félek. A szerbnek, ha katonaszökevény, büntetése a börtön. Ha magyar és jugoszláv állampolgár, akkor halállal lakozik. Mondja meg, mit tegyek? Itt kell maradnom... Inkább legyek itt élő apa, mint otthon egy halott...

Otthonlanul, kifosztottan

Erzsébet akár szerencsésnek is mondható. Menedékjogot kért, van

munkája, s földel a feje fölött. Férjével váltott műszakban dolgozik a ruhagyárban, így a 2 és 4 esztendő kislányok nem maradnak felügyelet nélkül. Egy másik családdal közösen bérelnek egy 3 szobás bútorozatlan lakást, havi 15 ezerért. Kettejük havi fizetése azonban csak 16 ezer forint.

– Ma említette valaki, hogy a Vöröskeresztnél osztanak élelmiszercsomagot, eddig nem is tudtam róla. Még segítyt is kértünk, pedig szükségünk van rá. A gyerekek a földön alszanak, a főlsovárosi templomból kaptunk matracot. Éjszakánként szegények fől-fől sírnak, keresik megszokott kis ágyukat. Az egyiknek egy hete hasmenése van, a másiknak eltört a karja. Minden okuk megvan, hogy nyugósek legyenek. Azt se tudom, hova forduljak segítségért, nem vagyunk járatosak...

Erzsébet nem segílyre gondol, a munkájáért kapott pénzből szeretné talpra állítani a családot.

– Otthont, új otthont kellene teremtenünk – mondja zseb-kendőjét gyűrögetve, aztán csak nem tud parancsolni kikíváncsolt könnyeinek.

– Azért bűnhődünk, mert nem akartuk, hogy a férjemet is elvigyék a háborúba. A sógoromért is

hajnali 3-kor csöngtetek be, várták, hogy fölöltözzön, és már vitték is. Azt se tudta a család, hová. Szerencsére megszökött, két hétig étlen-szomjan bujkált a kukoricásban, aztán útlevelemmel csak át tudott jönni Szegedre. Mi más tehetett volna: 6 hónapos a kisfia. Mindenki, aki tud, otthagy csapot-papot: hogy mentse a bőrét. Ottmaradt a házunk, a hűtőnk, a színes tévénk, a kocsink, 5 hízó meg a kert... Minden, amit eddig előteremtettünk. A férjem szabász volt, én technikus, maradhattam a gyerekekkel, szabad időmben szőnyegot szőttem... Boldogan éltünk. Most ennek vége...

Erzsébeték abban reménykednek, szüleiüknek csak sikerül pénzzé tenni otthon valamit, de hát ki veszi meg drágán az elhagyott házakat, a hátrahagyott értékeket, ha majd olcsón is hozzájuk lehet jutni? Ha olyan nagy a kínálat? És megtalálná-e őket itt a pénzüket, hiszen a papa hiába sír, hogy látni is szeretné az unokákat: 16-tól 60 éves korig nem engedik át a férfiakat a határon. Erzsébet gondolkodott a költözés lehetőségén is, de kinek van erre ott 350 márkája, vagy itt 60 ezer forintja?

– Ha akármilyen picit, de saját lakást tudnánk venni és a bútorainkat áthozhatnánk, talán

könnyebb lenne. Bár lehet, hogy akkor se tudnék nyugodtan aludni. Szeged túl közel van. Este, ha lemegyek a boltba, félek, hogy elkapnak. Ha megáll a ház előtt egy autó, megrezenek, és már az is gyanús, ha egy jugó kocsiban újságot olvasó alakot látok. Itt nem érdekel, hogy esik az eső vagy süt a nap... Már nem tudok örülni semminek. Kifosztott vagyok. Nincs több otthonom. És még csak nem is tudom, miért. Azért, mert magyar vagyok?

Nem alamizsnáért könyörögnek

– Van itt valaki, aki – mert rokonai vannak odaát – fölajánlotta a házáat, ingyen és bérmentve hármunknak. Még csak munkát se kér érte. Ilyen is van – kezdi Péter, aki ifjú feleségével és karon ülő kisgyerekeivel menekült Szegedre. Amiatt kesereg ő is, hogy rettenő nehéz új életet kezdeniük, s nem csak a jugoszlávok gánccsokodása miatt. Indulatosan fakad ki:

– Magyarországon igyekeznek bennünket jugónak nézni, holott én magyar vagyok, nekem is ez a hazám. Arról, hogy a Vajdaság nem tartozik Magyarországhoz,

nem én tehetek. Nem idegenként kopogtatunk, és nem alamizsnáért könyörögünk: dolgozni akarunk.

Tudom, el kell fogadnom a törvényeket, de az előítéleteket, a hátrányos megkülönböztetést igazságtalannak tartom. Értsék meg: sok társammal együtt nem mehetünk vissza saját otthonunkba. Olyan élet vár ott a magyarokra, hogy azt nem kívánom senkinek.

Péter tehát, mint mondja, saját hazájában dolgozni akar. Ehhez munkaengedélyre van szüksége, annak feltétele pedig egy munkaadó. De ha van egy család, amely felelősséget vállal érte, akár le is telepedhet itt: első lépésként megkaphatja az ideiglenes itt-tartózkodási engedélyt. Persze nem ilyen egyszerű a dolog: a bürokráciát nem lehet megkerülni.

Papírok, igazolások, kérvények jönnek-mennek a határon át. S míg a feleség büntetlen előéletét igazoló írás már megérkezett, a családfenntartó nem. Esetleg meg se kapja odaát, mint katonaszökevény...

Az új élethez kellenének a régi bútorok, az eddig összegyűlt vagyon. A hivatalos költözéshez szükséges a tulajdonos saját kezű aláírása. „Menjek vissza? Egy szignó az életembe kerülhet” – latolgatja esélyeit Péter.

Szoktatná magát a gondolathoz, hogy minden odaveszett. Nem megy: még a mélyhűtőben jéggé dermedt három nyúl, meg az otthonhagyott papagáj emléke is fájdalmas sebeket szaggat föl.

A lakosság is segíthet

– *Hogyan tudnak segíteni ezeken az embereken?* – kérdezem Zeleyné Horváth Sárát, a Vöröskereszt városi titkárát.

– Tibornak munkát, Erzsébetnek ingyenes vagy olcsóbb albérletet keresünk. Elintézem, hogy a kisgyerekeket elhelyezzék a munkahelyi óvodában. Egyébként rendszeresen osztottunk eddig bonokat és élelmiszercsomagokat.

– *Honnan volt erre pénz?*

– Az élelmiszerek Hollandiából származnak, a Vöröskereszt Liga adományok. Eddig 500 ezer forint értékű élelmiszert adtunk át a vajdasági menekülteknek, mintegy 5000 embernek, többen hetente jöttek érte. A napokban viszont itt járt a Liga képviselője, s mondván, itt nincs menekülttábor, egyesek albérletet is tudnak fizetni, nincs hát szükség az élelemre: a több tonnányi rakományt elszállíttatta a Dunántúlra.

– *Mit tudnak adni ezután az itteni rászorulóknak?*

– Pár napra elegendő élelmiszertünk van még, a polgármesteri hivatalban egyébként továbbra is osztják a heti 500 forint értékű csomagokat.

– *Hogyan tudna segíteni a lakosság?*

– Eddig is volt, aki tartós élelmiszert ajánlott föl, nyugdíjasok is bekopogtak megtakarított pénzcsékjükkkel, 2-3 doboz konzervvel. Olcsó vagy ingyenes albérletekre lenne szükség, szívesen vennénk, ha többen ajánlanák föl közeli fűthető tanyájukat vagy vikendházukat. Ruhaadományt azonban nem vár most a Vöröskereszt.

– *Milyen intézmények, szervezetek segítségére számíthatnak a Vajdaságból érkezett magyarok?*

– A polgármesteri hivatalon kívül az egyházak, a Délvidéki Magyarok Köre karolja föl őket. A katolikus egyháztól 100 ezer forintot kaptunk a gyerekek támogatására, a Talent néhány menekültnek ingyenes szállást biztosít, a Rotary Klub pénzadományt ajánlott fel.

S tegyük hozzá: a lakosság megértésére, segítségére az eddigieknél is nagyobb szükség van. Sajnos, nem alaptalan a kérés: senki ne éljen vissza az otthonukat elhagyni kényszerülő magyarok kiszolgáltatottságával.

A felvételek nem a riport helyszínén készültek